

N:o 44.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående inrättande af ett nytt stift m. m.; gifven Stockholms slott den 23 januari 1903.

Med åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokoll öfver ecklesiastik-ärenden för den 19 december 1902 och denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels medgifva,

att från och med den 1 januari 1904 Västerbottens och Norrbottens län må fränskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift med benämningen Luleå stift och med biskopssäte i Luleå, under villkor att, då någon af de nuvarande innehafvarne af biskopsämbetena i Växjö och Kalmar stift från sin befattning afgår, det stiftsområde, den afgångne innehaft, tillägges det andra stiftet, som därefter skall bära benämningen Växjö stift och hafva biskopssäte i Växjö,

att biskopslönen i det nya Hernösands stift må utgå med enahanda belopp som i det nuvarande Hernösands stift,

att af biskopslöneregleringsfonden må användas för aflönande af biskop i Luleå stift 14,000 kronor årligen, däraf 12,000 kronor såsom lön och 2,000 kronor såsom hyresersättning, samt för biskopen i det nya Växjö stift, utöfver biskopslönen i nuvarande Växjö stift, såsom lönetillägg 2,000 kronor årligen,

att notarien och amanuensen vid domkapitlet i det nya Hernösands stift må åtnjuta enahanda löneförmåner, som bestämts för samma tjänstemän vid domkapitlet i det nuvarande Hernösands stift,

att för domkapitlet i Luleå stift må utgå aflöning till notarie med 4,500 kronor, däraf 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgörings-

penningar, samt arfvode till amanuens med 1,800 kronor, under de förbehåll och bestämmelser, som i den för tjänstemännen vid de ecklesiastiska konsistorierna fastställda aflöningsstat äro intagna, samt med där stadgad rätt för notarien till ålderstillägg och pension,

att för domkapitlet i det nya Växjö stift förhöjning må äga rum af notariens aflöning till 4,500 kronor, däraf 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt af amanuensens arfvode till 1,800 kronor

samt att domkapitlet i Luleå må från det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. emot redovisning undfå erforderliga medel till inköp af skrifmaterialier, inköp af nödiga inventarier, renhållning, gas och lyse, ved och vedhuggning, bokinköp, inbindning af böcker och tidningsprenumeration, tryckningskostnader, annons- och fraktkostnader samt utgifter för telegramporto,

dels ock till bestridande af kostnaderna härför samt för vaktbetjäning och öfriga årliga utgifter jämte erforderlig utrustning af expeditionslokal vid domkapitlet i Luleå äfvensom hyra för expeditionslokal vid domkapitlet i Visby höja ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner med 6,350 kronor eller från dess nuvarande belopp, 79,580 kronor, till 85,930 kronor samt vidtaga sådan ändring i det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., att däraf må till domkapitlens expeditioner utgå högst 9,000 kronor, äfvensom på extra stat för år 1904 bevilja ett belopp af 6,470 kronor, däraf till förstärkande af ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner 2,970 kronor samt till anskaffande af möbler m. m. för domkapitlet i Luleå 3,500 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Carl von Friesen.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19
december 1902.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN.

60:o.

Departementschefen, statsrådet von Friesen, yttrade:

»Då jag nu inför Eders Kungl. Maj:t upptager frågan om Hernösands stifts delning, hvilken fråga, enligt mitt förmenande, icke utan fara för utvecklingen af Norrlands andliga kultur längre kan få vänta på sin lösning, får jag till en början anmäla att, efter det Eders Kungl. Maj:ts senast aflåtna proposition i ämnet af 1898 års riksdag förkastats, till Eders Kungl. Maj:t inkommit underdåniga skrivelser dels från kyrkomötet, dels från domkapitlet i Hernösand, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens och Norrbottens län samt dessa läns landsting, dels från Norrbottens läns prästkonferens, dels ock från Kalmar läns södra landsting.

*Angående in-
rättande af
ett nytt stift
m. m.*

Innan jag närmare redogör för dessa skrivelser och utvecklar min egen ställning till frågan, torde det tillåtas mig att kasta en återblick på upp-

komsten och utvecklingen af såväl nämnda fråga om stiftsdelning som den därmed sammanbundna frågan om stiftssammanslagning.

Frågan om Hernösands stifts delning väcktes första gången af 1888 års kyrkomöte. I skrifvelse den 29 september samma år anhöll kyrkomötet, under framhållande att areal och folkmängdsförhållanden inom Hernösands stift utgjorde talande skäl för detta stifts delning samt med hänsyn därtill att större delen af stiftet vore i afseende å kommunikationer i hög grad vanlottad, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta företaga den utredning och de åtgärder, som för delningens genomförande pröfvades nödiga. Sedan öfver denna framställning, efter nådig remiss, kammarkollegium och statskontoret infordrat underdåniga yttranden ej mindre af domkapitlet i Hernösand än afven af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt med öfverlämnande af dessa yttranden afgifvit eget underdånigt utlåtande, täcktes Eders Kungl. Maj:t uti nådig proposition till 1893 års riksdag föreslå Riksdagen medgifva, att Västerbottens och Norrbottens län finge från den 1 januari 1895 fränskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift. Vid samma riksdag föreslogs genom motion i andra kammaren, att Riksdagen, under villkor att Kalmar och Visby stift sammansloges till ett stift, så snart en sådan sammanslagning genom dåvarande biskoparnes i Kalmar och Visby afgång eller eljest möjliggjordes, måtte medgifva, att Västerbottens och Norrbottens län finge från den 1 januari 1895 fränskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift. Sammansatta stats- och lagutskottet hemställde, att Eders Kungl. Maj:ts framställning måtte af Riksdagen bifallas och att Riksdagen, med anledning af den i ämnet väckta motionen, måtte i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke Kalmar och Visby stift lämpligen kunde till ett stift förenas, afvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda. Första kammaren biföll utan votering utskottets hemställan, men andra kammaren beslöt med 138 röster mot 56, som voro för utskottets förslag, att bifalla motionen med uteslutande af orden »från den 1 januari 1895». Genom kamrarnes skiljaktiga beslut hade således, såsom af Riksdagen i skrifvelse den 6 maj 1893 anmäldes, frågan jämlikt 63 § riksdagsordningen för samma riksdag förfallit.

I anledning af hvad sålunda hos Riksdagen förekommit och då i båda kamrarnes beslut berörts frågan om Kalmar och Visby stifts förening samt det utskott, som vid Riksdagen haft frågan om Hernösands stifts delning till förberedande behandling, uttalat sig för en utredning härutinnan, ansåg Eders Kungl. Maj:t en sådan böra äga rum. Jag skall längre fram närmare redogöra för det nådiga beslut af den 17 juni 1893, enligt hvilket Eders

Kungl. Maj:t lät från vederbörande domkapitel inhämta utlåtanden rörande den ifrågasatta minskningen af de öfriga stiftens antal, därvid såsom olika alternativ uppställdes antingen Visby stifts förening med Kalmar eller Linköpings stift eller Kalmar stifts delning mellan Linköpings och Växjö stift, och ber nu först att få kasta en återblick på hvad som i ärendet förekom vid 1893 års kyrkomöte.

Uti en vid detta kyrkomöte af ombud från Hernösands stift väckt motion föreslogs, under erinran om frågans föregående behandling och särskildt Eders Kungl. Maj:ts nyss antydda beslut i stiftssammanslagningsfrågan, att kyrkomötet måtte ej allenast medgifva delning af Hernösands stift, så snart ske kunde, utan äfven eventuellt samtycka till en minskning af de öfriga stiftens antal antingen så, att Gottland upphörde att vara eget stift och lades till Kalmar stift, eller på något annat sätt. Uti en annan vid samma kyrkomöte väckt motion af ombud från Visby stift föreslogs däremot, att kyrkomötet måtte, med ogillande af förslaget om sammanslagning af vissa stift, godkänna Hernösands stifts delning. Kyrkolagsutskottets majoritet biträdde sistnämnda motion och hemställde, att kyrkomötet måtte i underdånighet dels anhålla om vidtagande af de ytterligare åtgärder, som kunde vara erforderliga för att Hernösands stift måtte varda, så snart ske kunde, deladt, dels ock anmäla, att kyrkomötet för sin del medgäfvde, att Hernösands stift finge, så snart ske kunde, delas. I reservation yrkades, att utskottet skulle tillstyrka bifall till medgifvandet af den eventuella sammanslagningen af två stift, dock med den ändring att medgifvandet skulle afse allenast Visby och Kalmar stift. Kyrkomötet biföll emellertid utan votering utskottets hemställan oförändrad.

Vid 1894 och 1895 års riksdagar förekommo inga framställningar angående Hernösands stifts delning, men till 1896 års riksdag afläts ånyo nådig proposition i ämnet. En särskild anledning till frågans återupptagande hade då lämnats i en af representanterna för de norrländska länen i Riksdagens båda kamrar till dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet ställd skrifvelse, däri betonades icke blott delningsfrågans stora betydelse, utan ock vikten af densammas snara afgörande. Från såväl domkapitlet i Hernösand som från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län hade dessutom förnyade underdåniga framställningar i ämnet inkommit. Efter det af departementschefen bland annat framhållits olägenheterna af en stiftssammanslagning i södra delarne af riket och att särskildt det sätt för sammanslagningens genomförande, som företrädesvis varit föremål för diskussion vid 1888 och 1893 års kyrkomöten och 1893 års riksdag, nämligen att förena Visby och Kalmar stift, syntes synnerligen olämpligt såsom medförande verklig skada för Gottland,

blef proposition till 1896 års riksdag aflåten af hufvudsakligen samma innehåll som den till 1893 års riksdag, med delningstid utsatt till den 1 januari 1897. Vid Riksdagen väcktes två motioner i ämnet. I den ena hemställdes, att Riksdagen, med afslag å Eders Kungl. Maj:ts proposition, ville medgifva, att, under villkor att Kalmar och Visby stift sammansloges till ett stift, så snart en sådan sammanslagning genom de dåvarande biskoparnes i Kalmar och Visby stift afgång eller eljest möjliggjordes, Västerbottens och Norrbottens län finge frånskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift. Uti den andra motionen, som afgafs af en representant från Gottland, hemställdes, under förutsättning att Riksdagen icke bifölle Eders Kungl. Maj:ts proposition oförändrad, att Riksdagen ville, med afslag å nyss omförmälda motion och med förklarande att Eders Kungl. Maj:ts förslag för närvarande ej kunde bifallas, besluta att i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det Eders Kungl. Maj:t behagade låta verkställa utredning och till näst därpå följande riksdag afgifva det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda, i frågan, huruvida för Västerbottens och Norrbottens län, med bibehållande tills vidare af gemenskapen i öfrigt med Hernösands stift, lämpligen kunde i Luleå stad inrättas ett särskildt konsistorium med kyrkoherden i staden eller något närbeläget pastorat såsom ordförande, när biskopen ej vore närvarande. Denna sistnämnda motion blef dock af motionären återtagen, innan vederbörande utskott däröfver yttrat sig. Sammansatta stats- och lagutskottet hemställde, att Riksdagen, i anledning af hvad Eders Kungl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, måtte medgifva, att Västerbottens och Norrbottens län finge från den 1 januari 1897 frånskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift, hvarjämte hemställdes om beviljande af för ändamålet erforderliga medel. I reservation yrkades bifall till den motion i ämnet, hvori Kalmar och Visby stifts sammanslagning gjorts till villkor för stiftsdelningen. Första kammaren biföll utan votering utskottets hemställan, men i andra kammaren blef reservanternas förslag, efter votering med 107 röster mot 107, genom den förseglade sedeln kammarens beslut. Frågan hade således för denna riksdag förfallit.

Förnyade framställningar från domkapitlet i Hernösand samt från såväl landstingen som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens och Norrbottens län föranledde på hemställan af dåvarande departementschefen — därvid denne, bland annat, erinrade om frågans fall vid Riksdagen på den förseglade sedeln allenast och vidhöll sin åsikt om den ifrågasatta sammanslagningens olämplighet samt nödvändigheten och vikten af delningsfrågans snara afgörande — Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1897 års riksdag, däri förnyades det förslag, som Eders

Kungl. Maj:t framlagt för Riksdagen år 1896, med den förändring, att stiftsdelningen skulle verkställas den 1 januari 1898. Denna framställning blef jämväl af sammansatta stats- och lagutskottet tillstyrkt. Utskottets förslag bifölls af första kammaren utan diskussion och votering, men afslogs af andra kammaren med 118 röster mot 93. Frågan hade således jämväl för denna riksdag förfallit.

Enahanda utgång fick frågan, då den för fjärde gången i nådig proposition år 1898 förelades Riksdagen med delningstid den 1 januari 1899. Äfven då hade yrkanden på ofördröjligt afgörande af frågan om Hernösands stifts delning framställts ej mindre af domkapitlet, på enhälligt gjord framställning af 1897 års prästmöte i stiftet, än äfven af såväl landsting som Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens och Norrbottens län. Vid samma riksdag väcktes jämväl fyra motioner med yrkanden, i en motion, att såsom villkor för Hernösands stifts delning måtte uppställas sammanslagningen af Kalmar och Visby stift, i två motioner, att såsom villkor i omnämnda afseende måtte uppställas en sammanslagning af Kalmar och Växjö stift, samt i den fjärde motionen, att Eders Kungl. Maj:ts förslag måtte bifallas, dock med den ändring att i stället för biskop skulle i det nya stiftet tillsättas en superintendent. Vederbörande utskott tillstyrkte Eders Kungl. Maj:ts förnyade förslag om Västerbottens och Norrbottens läns fränskiljande från Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift. Första kammaren biföll Eders Kungl. Maj:ts förslag utan votering, men andra kammaren afslög med 128 röster mot 95 såväl samma förslag som de i ämnet väckta motionerna.

Vid 1898 års kyrkomöte upptogs frågan ånyo genom tre motioner. Uti en motion föreslogo representanter för Hernösands stift, att kyrkomötet ville, med förnyande af sitt redan tidigare gjorda medgifvande till delning af Hernösands stift, jämväl i sammanhang därmed för sin del medgifva, att, därest Hernösands stift blefve deladt, en sammanslagning finge äga rum af Växjö och Kalmar stift till ett, så snart sådant kunde vid inträffande biskopsledighet ske, med stiftsstyrelsen förlagd till Växjö. I den andra motionen hemställdes, att kyrkomötet, med upprepande af sitt år 1893 fattade beslut, måtte hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande af erforderliga åtgärder för Hernösands stifts delning, så snart ske kunde, samt anmäla, att kyrkomötet för sin del medgafve denna delning. Med anledning af först omnämnda motion väckte ombuden för Kalmar stift en motion, däruti de, inläggande sin gensaga mot uppoffrande af Kalmar stift, hemställde, att kyrkomötet måtte fatta ett beslut lika med 1893 års kyrkomötes. Kyrkolagsutskottet hemställde, att kyrkomötet måtte i underdånig skrifvelse dels anhålla om vidtagande af de ytterligare åtgärder,

som kunde vara erforderliga för att Hernösands stift måtte varda, så snart ske kunde, deladt, dels ock anmäla, att kyrkomötet för sin del medgäfvde Hernösands stifts delning, men att hvad i den förstnämnda, af de norrländska representanterna väckta motionen föreslagits i fråga om sammanläggningen af Växjö och Kalmar stift ej måtte af kyrkomötet bifallas. Vid öfverläggningen inom kyrkomötet framställdes dessutom ett yrkande om bifall till utskottets förslag med tillägg, att Eders Kungl. Maj:t, om hinder för närvarande skulle möta för Hernösands stifts delning, täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för att, så vidt ske kunde, undanröja eller minska de olägenheter, som följde af den nuvarande ställningen. Man återfinner här en tankegång likartad med den, som, enligt hvad nyss nämnts, fått sitt uttryck i en motion vid 1896 års riksdag. Dessa åtgärder skulle nämligen, enligt förslagsställarens mening, bestå dels däri, att till biskopens biträde anställdes en särskild inspektor eller anslag lämnades för resekostnad åt lämpliga kontraktsprostar, dels ock däri, att den förberedande utredningen af åtskilliga ärenden och möjligen äfven afgörandet af en del mindre viktiga sådana öfverlämnades åt inspektorn, biträdd, om så ansåges nödigt, af några därtill utsedde medlemmar af läroverksskollegiet i Luleå. I den slutliga voteringen segrade utskottets förslag med 28 röster mot 27, som voro för bifall till nyssnämnda under diskussionen framställda yrkande, sedan i voteringen om kontraposition utskottets förslag fått för sig 31 röster mot 27, som afgåfvos för de norrländska representanternas förslag.

I kyrkomötets på grund af detta beslut den 13 oktober 1898 aflåtna skrifvelse, som nu föreligger till föredragning, förmåles, att kyrkomötet beträffande frågan om Hernösands stifts delning vidblefve den uppfattning, som af de två närmast föregående kyrkomötena uttalats rörande vikten och behovet af denna delnings snara verkställande, och anhålles om vidtagande af de åtgärder, som kunde vara erforderliga för att Hernösands stift måtte blifva, så snart ske kunde, deladt. Kyrkomötet anmäler vidare, att kyrkomötet för sin del medgäfvde, att Hernösands stift finge delas på det sätt, att Västerbottens och Norrbottens län frånskildes därifrån för att bilda ett särskildt stift, samt anhåller slutligen, det Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för att, under förutsättning att Hernösands stift blefve deladt, §§ 2 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte måtte erhålla en af kyrkomötet för dess del godkänd, förändrad lydelse.

Slutligen har jag att erinra, att, efter det ledighet i biskopsämbetet i Kalmar stift uppstått genom biskopen Per Sjöbrings den 16 februari 1900 timade död, vid samma års riksdag inom båda kamrarne motioner väcktes därom, att Riksdagen ville i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att

med åtgärderna för återbesättande af det ledigblifna biskopsämbetet i Kalmar stift måtte få anstå, till dess frågan om delning af Hernösands stift kunnat ånyo af Eders Kungl. Maj:t till pröfning föreläggas Riksdagen och kyrkomötet. Motionerna tillstyrktes af de tillfälliga utskotten i båda kamrarna, men afslogos af första kammaren med 90 röster mot 38, under det att andra kammaren biföll motionärernas förslag med 162 röster mot 52. Någon skrifvelse afläts alltså icke från Riksdagen i berörda hänseende. Att emellertid äfven Eders Kungl. Maj:t haft uppmärksamheten fäst vid möjligheten af Kalmar stifts framtida förening med Växjö stift, framgår däraf, att Eders Kungl. Maj:t vid tillsättningen af biskopsämbetet i Kalmar den 5 oktober 1900 förordnade, att den nyutnämnde biskopen skulle vara skyldig dels att underkasta sig den förändring i afseende å tjänstgöringsskyldighet och löneförmåner, som kunde blifva en följd af en möjligen skeende sammanslagning af Kalmar och Växjö stift, dels ock att, därest sådan sammanslagning komme till stånd, taga sitt säte i Växjö. I den för nuvarande biskopen i Växjö stift den 25 oktober 1894 utfärdade fullmakt är förbehåll intaget, att han skall vara skyldig underkasta sig den förändring i afseende å stiftets område, som kan varda i vederbörlig ordning beslutad.

De underdåniga framställningar i ärendet, hvilka jag nu har att inför Eders Kungl. Maj:t anmäla, utgöras af:

1:o skrifvelse från domkapitlet i Hernösand den 10 juni 1898 med hemställan om vidtagande af åtgärder, skyndsammast ledande därtill att Västerbottens och Norrbottens län frånskildes Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift;

2:o skrifvelse från samtliga ledamöter i Kalmar läns södra landsting, dagtecknad den 29 september 1898 och innehållande protest mot någon förändring af stiftsstyrelsen i Kalmar stift;

3:o kyrkomötets skrifvelse den 13 oktober 1898, för hvars hufvudsakliga innehåll jag nyss redogjort;

4:o skrifvelse från Västerbottens läns landsting den 22 september 1898 med hemställan såsom i domkapitlets nyss angifna skrifvelse jämte Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västerbottens län den 21 oktober 1898 däröfver afgifna tillstyrkande utlåtande;

5:o skrifvelse i enahanda syfte från Norrbottens läns landsting den 1 oktober 1898, öfverlämnad af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samma län;

6:o skrifvelse från domkapitlet i Hernösand den 20 september 1899 med begäran, att till Riksdagen måtte aflätas nådig proposition om Väster-

bottens och Norrbottens läns fränskiljande från Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift med Luleå såsom stiftsstyrelsens säte;

7:o) af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län öfverlämnad skrifvelse den 20 september 1899 från samma läns landsting med hemställan, att till Riksdagen måtte aflåtas nådig proposition om delning af Hernösands stift;

8:o) skrifvelse från domkapitlet i Hernösand den 19 september 1900 med enahanda begäran som i skrifvelsen den 20 september 1899, till stöd för hvilken begäran domkapitlet särskildt sökt visa svårigheten af att, utan delning af Hernösands stift, tillgodose stiftets behof genom tillsättande af en eller flere ämbetsmän, som för vissa delar af stiftet kunde ersätta eller biträda biskop och konsistorium;

9:o) skrifvelse den 17 november 1900, däri prosten J. A. Englund med flere, med förmälan att de handlade på uppdrag af Norrbottens läns prästkonferens, anhållit, det Eders Kungl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga proposition om Västerbottens och Norrbottens läns skiljande från Hernösands stift och förseende med egen, till Luleå förlagd stiftsstyrelse, vid hvilken skrifvelse fogats yttranden af de å kyrkostämma röstberättigade medlemmar inom de flesta af de till Västerbottens och Norrbottens län hörande församlingar, innefattande enstämmigt uttalande om önskvärdheten af Hernösands stifts delning;

10:o) skrifvelse den 19 september 1902 från Västerbottens läns landsting med hemställan om vidtagande af åtgärder, som skyndsammast kunde leda därtill, att Västerbottens och Norrbottens län fränskildes Hernösands stift för att bilda ett särskildt biskopsstift, hvilken skrifvelse insändts af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet med eget tillstyrkande utlåtande af den 1 oktober 1902;

11:o) skrifvelse från domkapitlet i Hernösand den 1 oktober 1902 med enahanda hemställan som i domkapitlets skrifvelse den 20 september 1899, varande därvid fogad en af stiftets biskop författad, från trycket utgifven vidlyftig utredning i frågan, hvarjämte biskopen med skrifvelse den 24 oktober 1902 insändt skriftliga förklaringar dels af kyrkoherden O. A. Wester i Luleå, att han vore villig att, därest ett domkapitel i Luleå inträttades, vara ledamot i detsamma, dels ock af lektorerna vid allmänna läroverket i Luleå K. A. Fredholm, J. A. Lagermark, G. Norelius och C. Svedelius, att de vore villige att, i händelse domkapitel komme att inträttas i Luleå, inträda som ledamöter i detsamma utan annan ersättning än den minskning i undervisningstid, som enligt läroverksstadgan tillkomme lektor, hvilken tillika vore domkapitelsledamot.

12:o) skrivelse den 28 oktober 1902 från Norrbottens läns landsting med begäran, det nådig proposition om Hernösands stifts delning måtte till Riksdagen aflåtas, hvilken skrivelse insändts af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet med eget utlåtande den 31 oktober 1902, hvori landstingets framställning på det lifligaste tillstyrkts.

Jag öfvergår härefter till att för egen del uttala mig i den föreliggande frågan, därvid jag först torde få yttra mig angående

I. Nödvändigheten att dela Hernösands stift.

Att upprepa allt hvad i föregående statsrådsprotokoll och nu inkomna utlåtanden anförts såsom bevis för denna delnings nödvändighet, torde ingalunda vara behöfligt; och jag skall därför allenast framhålla några synpunkter, som förefalla mig tillräckligt belysande för den förevarande frågan. Beträffande de för jämförelse mellan Hernösands och andra stift erforderliga sifferuppgifter ber jag få hänvisa till följande inom ecklesiastikdepartementet upprättade tabellariska redogörelser:

Uppgift stiftsvis på areal, folkmängd samt åtskilliga ecklesiastikstaten,

Stift.	Areal kv.-km.	Folk m ä n g d.			Ecklesiastikstaten 1902.			Allmänna läroverken höstterminen 1901.				
		1880.	1890.	1900.	Pastorat.	Församlingar. ¹⁾	Församlings- präster. ²⁾	Antal läro- verk.			Antal lärare. ³⁾	Antal lärjungar. ⁴⁾
								Högre.	Lågre.	Summa.		
Stockholms stad	33	167,934	244,226	300,624	10	10	35	4	3	7	196	3,446
Uppsala stift	32,591	424,949	467,380	512,587	170	263	295	3	3	6	98	1,266
Linköpings »	18,776	397,524	391,462	405,285	149	213	265	3	4	7	112	1,493
Skara »	12,697	366,448	352,506	354,628	124	377	241	2	6	8	104	1,208
Strängnäs »	13,092	293,381	306,132	338,062	107	173	195	3	3	6	87	1,131
Västerås »	38,809	349,198	363,600	395,995	105	136	178	2	4	6	77	840
Växjö »	18,723	323,691	314,828	321,725	96	186	198	2	—	2	52	764
Lunds »	14,274	717,005	732,536	774,558	240	435	283	6	6	12	210	2,950
Göteborgs »	15,034	497,056	531,864	577,260	111	269	199	3	5	8	129	2,068
Kalmar »	5,775	150,134	141,654	136,554	45	68	81	1	1	2	34	471
Karlstads »	24,411	370,278	347,122	344,120	61	139	138	1	4	5	61	776
Hernösands »	241,380	450,055	536,833	622,262	115	188	213	5	4	9	132	1,510
Visby »	3,158	54,688	51,337	52,781	44	93	51	1	—	1	19	162
Summa	438,753	4,562,341	4,781,480	5,136,441	1,377	2,550	2,372	36	43	79	1,311	18,085

¹⁾ Här äro ej medräknade garnisonsförsamlingar, hospitalsförsamlingar (Vadstena), bönehuslag (Bollnäs) samt några andra (Nya varvet i Göteborg m. fl.). Däremot äro medräknade alla kapellförsamlingar, äfven om de ej äro särskildt afskilda eller föra särskilda ministerialböcker, äfvensom bruksförsamlingar.

²⁾ Här äro ej medräknade domkyrkosysselmän, regementspastorer, fängelsepredikanter, hospitals- och lasaretspredikanter samt predikanter vid arbets- och försörjningsinrättningar; däremot äro inräknade

allmänna läroverken samt allmänna folkskolorna rörande förhållanden.

Allmänna folkskolorna 1900.											
Antal skol-distrikt.	Antal skolor.				Antal lärare och lärarinnor. ⁵⁾						Antal lärjungar.
	Folk-skolor.	Mindre folk-skolor.	Små-skolor.	Summa skolor.	I läse- (och öfnings-)ämnen.				Endast i öfnings-ämnen.	Summa lärare och lärarin-nor.	
					Vid folk-skolor.	Vid mindre folk-skolor.	Vid små-skolor.	Summa.			
1	11	—	—	11	742	—	—	742	43	785	27,338
240	574	298	466	1,338	737	298	564	1,599	80	1,679	73,845
210	440	115	363	918	584	115	444	1,143	106	1,249	54,474
306	389	17	417	823	484	17	473	974	78	1,052	50,132
164	418	72	339	829	574	72	432	1,078	128	1,206	50,388
123	494	120	639	1,253	653	124	704	1,481	96	1,577	59,942
180	298	29	388	715	368	29	440	837	55	892	45,637
436	881	96	901	1,878	1,368	96	1,145	2,609	159	2,768	116,960
263	428	148	599	1,175	772	149	826	1,747	142	1,889	86,942
71	140	16	144	300	171	16	169	356	21	377	20,827
137	415	68	393	876	470	68	433	971	41	1,012	51,208
176	403	799	481	1,683	548	800	544	1,892	40	1,932	97,083
86	93	2	61	156	106	2	69	177	24	201	6,742
2,393	4,984	1,780	5,191	11,955	7,577	1,786	6,243	15,606	1,013	16,619	741,518

kapell-, bruks- och slotts-predikanter, domkyrkoadjunker, kontraktsadjunker, pastoratsadjunker, kyrkoadjunker, sockenadjunker, kateketer, klockarepräster samt prästerna i finska och tyska församlingar.

³⁾ Här äro inräknade såväl ordinarie ämnes- och öfningslärare som alla extra ordinarie lärare.

⁴⁾ Antalen uppgifna efter de preliminära uppgifterna.

⁵⁾ Uppgiften omfattar såväl ordinarie som extra ordinarie lärare och lärarinnor.

Areal, folkmängd m. m. i de till

L ä n.	Areal kv.-km.	F o l k m ä n g d.			Ecklesiastikstaten 1902.			Allmänna läroverken höstterminen 1901.				
		1880.	1890.	1900.	Pasto- rat.	Försam- lingar.	Försam- lings- präster.	Antal läroverk.			Antal lärare.	Antal lär- jungar.
								Högre.	Lågre.	Summa.		
Västernorrlands..	25,485	169,195	208,763	232,311	47	69	79	2	1	3	48	590
Jämtlands	51,066	83,664	100,503	111,447	23	65	49	1	—	1	22	296
Summa	76,551	252,859	309,266	343,758	70	134	128	3	1	4	70	886
Västerbottens ...	58,947	106,435	122,784	143,735	24	28	42	1	1	2	27	297
Norrbottnens	105,882	90,761	104,783	134,769	21	26	43	1	2	3	35	327
Summa	164,829	197,196	227,567	278,504	45	54	85	2	3	5	62	624
Summornas Sa	241,380	450,055	536,833	622,262	115	188	213	5	4	9	132	1,510

Hernösands stift hörande länen.

Allmänna folkskolorna 1900.											
Antal skol-distrikt.	Antal skolor.				Antal lärare och lärarinnor.						Antal lärjungar.
	Folk-skolor.	Mindre folk-skolor.	Små-skolor.	Summa skolor.	I läse-(och öfnings)-ämnen.				Endast i öfnings-ämnen.	Summa lärare och lärarinnor.	
					Vid folk-skolor.	Vid mindre folk-skolor.	Vid små-skolor.	Summa.			
66	168	202	143	513	235	202	178	615	11	626	35,548
60	82	81	182	345	102	81	183	366	5	371	16,840
126	250	283	325	858	337	283	361	981	16	997	52,388
26	59	300	60	419	79	300	65	444	11	455	23,908
24	94	216	96	406	132	217	118	467	13	480	20,787
50	153	516	156	825	211	517	183	911	24	935	44,695
176	403	799	481	1,683	548	800	544	1,892	40	1,932	97,083

Jämför man siffrorna i först intagna redogörelse, finner man, att desamma, med undantag af dem som angå arealen och hastigheten i folkökningen, mest likna hvarandra i de båda stift, som i snart sagdt alla andra förhållanden äro minst jämförliga, nämligen Hernösands och Lunds.

Uppenbart är, att hvarje myndighet, för att kunna fylla sin uppgift, måste hafva denna uppgift rimligen och i förhållande till sina krafter begränsad. I hög grad är detta fallet beträffande en stiftsstyrelse, där, enligt sakens natur, åtminstone den del af samma styrelses verksamhet, som mera direkt afser främjandet af andliga och ideala intressen, mera än å andra områden med nödvändighet fordrar ett personligt ingripande af styrelsens chef, och detta ofta i ytterst grannliga och ömtåliga förhållanden. Äro stiftets areal och folkmängd alltför stora; äro dessutom befolkningens lefnadsförhållanden och sedvänjor säregna; förekomma inom befolkningen olika språk och nationaliteter; försiggår tillika å detta stora område bland den så beskaffade befolkningen sporadiskt, men på många håll, en storartad och hart nära brådstörtad materiell utveckling, medförande betydande inflyttningar äfvensom nybildningar här och hvar af omfattande befolkningscentra, som påkalla andlig omvårdnad genom både kyrka och skola; då blir uppgiften, trots alla stiftsstyrelsens och dess chefs bemödanden, omöjlig att uppfylla. Sådant vågar jag påstå förhållandet vara beträffande Hernösands stift. Diarienummerna öfver till domkapitlet inkomna mål visar, att målens antal — som år 1887 utgjorde 1,288, år 1892 2,089 och år 1898 2,243 — år 1901 stigit till 2,317. Härvid är särskildt att uppmärksamma, att en mycket stor del af de omförmälda nybildningsfrågorna, som påkalla omsorgsfulla undersökningar och mycket arbete, kräfver samverkan mellan stiftsstyrelsen och vederbörande länsstyrelse. Klart är, att en dylik samverkan i yttersta grad försvåras, då afståndet från stiftsstaden till Umeå är 25 mil och till Luleå, där de flesta hithörande ärenden, tillika med en ganska betydande del skolfrågor rörande den finska befolkningen, handläggas, ej mindre än omkring 55 mil eller å järnväg 65.

Hvad angår Hernösands stifts areal och befolkningsförhållanden samt dessa betydelsefulla faktorers inverkan på de kyrkliga förhållandena och skolväsendet, torde jag böra yttra mig såväl om stiftet i allmänhet som särskildt angående lapp- och finnmarken. Stiftets hela areal utgör 241,380 kvadratkilometer, under det att de öfriga stiftens tillsammans utgöra 197,373. Den befolkning, som är utbredd på detta område och som år 1880 utgjorde omkring 450,000 personer, uppgick år 1890 till nära 537,000 och hade år 1900 ökat till mera än 622,000. Vid slutet af år 1901 uppgick den till 632,000. Det torde vara uppenbart, att för en så stor

och hastigt växande folkmängd, spridd på en sådan yta, måste — med särskild hänsyn till den starka rörelse, som framkallats för att tillgodogöra Norrlands naturliga tillgångar, och till kommunikationsväsendets utveckling — företeelser å det kyrkliga området och i afseende å skolväsendet äga rum, som påkalla stiftsstyrelsens ofafåtliga uppmärksamhet och ordnande ingripande. I detta hänseende anhåller jag att i afseende å det kyrkliga få meddela, att prästlöneregleringskommittén framlagt förslag om inrättande i Hernösands stift af 30 nya kyrkoherdebeställningar och 68 nya prästerliga befattningar af lägre grad. I sammanhang med behovet af nya prästerliga beställningar står naturligtvis behovet af gudstjänstlokaler. Dessa förslag, vare sig de komma till utförande eller icke, jämte många andra, som tid efter annan väckas inom församlingarna själfva, kräfva ett ihärdigt och mångsidigt arbete af stiftsstyrelsen. Särskildt faller det af sig själf, att stor vikt ligger på biskopens personliga närvaro å de respektive, vidt skilda orterna för dylika frågors beredande och lösning. Man får nämligen icke förbise, att, då en betydande del af församlingsmedlemmarne bo på ett sådant afstånd från kyrkan, att de endast med yttersta svårighet kunna komma dit, det ofta blir mindretalet af röstberättigade församlingsmedlemmar, som besluta för hela församlingen. Här behöfs en ledande kraft för att motverka, att för de närboende församlingsbornas intresse de mera periferiskt boendes berättigade önskningsar och oundgängliga behof förbises.

Domkapitlet erinrar särskildt om de arbetareskaror, som i tusental strömma till de arbetsfält, där de norrländska malmförekommsterna bearbetas. Sjalavård och undervisning för dessa hopar äro förenade med desto större svårighet, som arbetarne i väsentlig del komma från grannländerna, Norge och företrädesvis Finland, samt äfven från svenska finnbygden. Kraftigt betonar domkapitlet, att det organisationsarbete med afseende å andlig kultur, som under den närmaste framtiden förestår å dessa orter samt vid och omkring den nya järnvägen till riksgränsen mot Norge, omöjligen kan på ett tillfredsställande sätt utföras, med mindre än att det ofördröjligen tages om hand af en mer närbelägen och af annat arbete mindre nedtyngd stiftsstyrelse än den i Hernösand.

Kommer jag nu till stiftets undervisningsanstalter, så befinnes antalet allmänna läroverk vara större än i något annat stift med undantag af Lunds stift eller utgöra 9, däraf 5 högre och 4 lägre, hvartill komma 8 högre flickskolor samt en samskola. Antalet seminarier är större än i något annat stift, i det att Hernösands stift har 4 statsseminarier, två för folkskolelärares och -lärarinnors och två för småskolelärares och -lärarinnors utbildning. Folkundervisningsanstalterna inom Hernösands stift uppgå till

ett antal af ej mindre än 1,683 med ett lärjungeantal af mera än 97,000. Men såsom exempel på huru mycket, som ännu fattas i ett ordnad skolväsen ej blott bland den finska och lapska befolkningen, utan äfven i de rent svenska församlingarna, anhåller jag att få nämna, att enligt domkapitlets uppgift år 1898 i omkring 50 församlingar barn i ett eller flera hundratal saknade årlig skolundervisning, vanligen till följd af ett för ringa antal skolor. Understundom stege, säger domkapitlet, detta antal barn utan årlig skolundervisning till hälften och därutöfver af de i skolåldern varande barnen inom församlingen. Inom stiftet i dess helhet utgjorde år 1900 de barn, som saknade skolundervisning, 14,5 % af alla barn i skolåldern. Många vuxna hafva aldrig fått någon undervisning, och för deras räkning ha måst anordnas s. k. hednaskolor. Sådana organisationer växa ej fram af sig själfva.

Men mera kanske än allt detta talar för delningen af Hernösands stift den omständigheten, att i stiftet jämväl ingår den s. k. Lappmarken. Lappmarkens ytvidd uppgifves utgöra något mera än hälften af Hernösands stifts och vara ungefär lika med den sammanlagda ytan af de nio stift, som kunna sägas tillhöra södra Sverige. På denna yta finnes en befolkning af något öfver 60,000 personer. Denna folkmängd befinner sig till stor del i fattigdom, och bland densamma förekomma, något som må särskildt understrykas, tre väsentligen skilda språk, svenska, lapska och finska. På denna ofantliga yta finnas, enligt hvad af domkapitlet uppgifves, blott 33 gudstjänstlokaler, och kommer på hvar gudstjänstlokal ett område af 36 kvadratmil med nära 2,000 invånare. Toge man i betraktande blott de gudstjänstlokaler, i hvilka enligt regeln söndaglig gudstjänst hölles, blefve de motsvarande siffrorna 55 kvadratmil och något mer än 2,700 invånare. Uppenbart vore, att under dessa förhållanden, för en stor del af församlingsmedlemmarne, gudstjänstbesök skulle blifva en sällsynthet.

I detta afseende erinras vidare: Arbetet med lappbefolkningens andliga vård försvårades naturligtvis därigenom, att lapparne, ehuru till antalet blott 6,000 à 7,000, till hufvudsaklig del vore nomader. Det ganska vidlyftiga af Eders Kungl. Maj:t utfärdade reglementet för lappmarks ekklesiastikverk angåfve hufvudgrunderna för en stiftsstyrelses mångsidiga verksamhet å detta område. Samma svårigheter förefunnes äfven i hufvudsak beträffande finnbygden, såväl den inom lappmarken belägna som den, hvilken läge utom lappmarken. Men för finnbygden, med ett invånareantal enligt uppgift af omkring 27,000 personer, tillkomme den svårigheten, att befolkningens vida öfvervägande flertal vore af främmande nationalitet och talade allenast sitt eget språk. Denna finska befolkning behodde hela Västerbottens fjärde kontrakt samt Gellivare och endels

Jockmocks församlingar af Västerbottens tredje kontrakt, ett sammanlagdt område ungefär tre gånger så stort som hela Göteborgs stift. Den öfvervägande delen af den befolkning, som bebodde den 40 mil långa gränssträckan mellan Sverige och Finland, vore både till härstamning och språk finnar. Här hade jämväl, såsom bekant, en särskild organisation vidtagits för att, så vidt möjligt, göra dessa traktens invånare delaktiga af svensk kultur. Tid efter annan hade anbefallts inrättande af statsskolor med svenska språket såsom uteslutande undervisningsspråk. Icke mindre än 26 sådana skolor funnes, och för en tjugusjunde vore anslag nyligen beviljadt. Vid dessa skolors anordnande och öfvervakande hade domkapitlet i förening med Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande väsentligen samma uppgift, som i fråga om andra folkskolor tillkomme vederbörande skolråd och kyrkostämman.

Att dessa säregna lapska och finska förhållanden förutsätta en specialisering af arbetet, som ej är tänkbar hos den af andra göromål öfverhopade stiftsstyrelsen i Hernösand, synes mig uppenbart, likasom att i alla händelser det afstånd af minst 70 men ända till öfver 100 mil, som förefinnes mellan Hernösand och dessa finnförsamlingar, skall förlama denna stiftsstyrelsens inverkan. Och just dessa senast berörda omständigheter synas mig tydligen ådagalägga orinligheten af förslaget att ordna en, så att säga, under biskopen i Hernösand subordinerande stiftsstyrelse i Luleå; ty där om någonsin fordras en stiftschefs initiativ och oafåtliga verksamhet.

Onekligen äro de skäl, som innefattas i den af mig nu lämnade korta redogörelsen för förhållandena inom Hernösands stift, tillika med hvad som förut anförts inför Eders Kungl. Maj:t samt inom Riksdagen och kyrkomötet af öfvertygande beskaffenhet, och föregående afslag å gjorda framställningar om Hernösands stifts delning synas hafva berott icke på ett underkännande af vikten och betydelsen af denna stiftsdelning, utan på en annan orsak, nämligen att, på sätt af det föregående framgår, inom Riksdagens andra kammare den åsikten gjort sig gällande, att antalet stift inom riket icke borde ökas samt att förty en delning af ett stift icke borde försiggå utan sammanslagning af två andra stift. Denna åsikt har framträdt med allt större styrka för hvarje gång frågan hos Riksdagen förevarit; och det synes mig fördenskillt nödvändigt, om man vill vinna det allt viktigare målet, Hernösands stifts delning, att tillmötesgå nämnda önskan. Må vara, att skälen för denna delning äro sådana, att de helst borde kräva delningen utan sammanblandning med någon annan därmed icke nödvändigt sammanhängande fråga, och att hvarje förändring i den inom rikets öfriga delar bestående stiftsindelningen mötts af ett motstånd,

som icke blott har sin grund i önskan att utan rubbning bibehållas vid en fäderneärfd institution, utan jämväl beror af insikten därom att faktiska olägenheter äro med en dylik sammanslagning förenade; för mig står dock klart, att frågan om Hernösands stifts delning icke tål något uppskof, att delningen icke står att åstadkomma utan sammanslagning af två andra stift samt att olägenheterna af en stiftssammanslagning, sådan jag tänkt mig, icke äro af den betydighet, att de må utgöra hinder för genomförandet af stiftsdelningen i Norrland, helst dessa olägenheter till väsentlig del äro af öfvergående natur.

Någon tvekan kan icke råda därom att, såsom från början alltid varit tänkt, stiftsdelningen bör ske så, att Västerbottens och Norrbottens län afskiljas för att bilda ett stift, hvilket lämpligen torde böra benämnas Luleå stift och hafva biskopssäte i Luleå. Detta senare stift skulle då få en areal af 164,829 kvadratkilometer med ungefär 280,000 invånare, 45 pastorat, 2 högre och 3 lägre allmänna läroverk samt ett folkskolelärarinneseminarium, hvaremot återstående delen af Hernösands stift komme att omfatta 76,551 kvadratkilometer med ungefär 350,000 invånare, 70 pastorat, 3 högre och 1 lägre allmänt läroverk samt ett folkskolelärarseminarium. På det att gränsen mellan stiften må sammanfalla med länsgränsen erfordras en mindre ändring i nu bestående kontraktsindelning. Ångermanlands nordöstra kontrakt omfattar nämligen, utom socknar i Västernorrlands län, jämväl Nordmalings och Bjurholms socknar i Västerbottens län och skulle alltså, om ej förändring skedde, komma att tillhöra båda stiften. Till förekommande häraf böra om stiftsdelningen kommer till stånd, nämnda båda församlingar förenas med närmaste kontrakt inom Västerbottens län.

II. Förändringen af den kyrkliga indelningen i södra delen af landet.

Är alltså nödvändigt, att målet, Hernösands stifts delning, så snart ske kan, uppnås och är detta mål så viktigt, att för dess vinnande de mindre olägenheter, som äro förenade med upphörandet af ett stifts själfständighet och dettas uppgående i ett annat stift, måste bäras, så gäller det att finna dels det af rikets stift, för hvilket dessa olägenheter blifva relativt minst kännbara, dels ock det stift, som är lämpligast att i sig helt och hållet eller delvis upptaga det förra. Naturligtvis kan fråga endast blifva om att ett af de minsta stiften skall på sådant sätt uppgå i eller förenas med ett annat stift, och de förslag, som i detta hänseende hittills varit å bane, hafva ock uteslutande vändt sig kring de båda minsta stiften, Visby och Kalmar. Jag har redan i det föregående omnämnt, att, sedan af de vid

1893 års riksdag förda förhandlingar inhämtats, att nödvändigheten af Hernösands stifts delning allmänt erkänts, under det åsikterna varit delade därom, huruvida sådan åtgärd borde såsom villkor förutsätta sammanslagning af två andra stift, Eders Kungl. Maj:t den 17 juni 1893 anbefalldes utredning i sådant syfte. Enligt detta Eders Kungl. Maj:ts beslut ålades domkapitlet i Linköping, Växjö, Kalmar och Visby att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag, hvart och ett af dessa domkapitel i den mån detsamma af frågan berördes, huruvida icke en sådan förändring i den nuvarande stiftsindelningen kunde, utan förnärmande af enskild rätt, äga rum, att antingen Visby stift förenades med Kalmar eller Linköpings stift eller ock Kalmar stift upphörde att vara särskildt stift och delades så, att en del däraf lades till Linköpings stift och återstående delen till Växjö stift. Af de utlåtanden, som med anledning häraf inkommo från bemälda domkapitel, framgick, att af de då framställda förslagen om sammanslagning af stift eller delar däraf med annat stift det antagligaste var förslaget om sammanslagning af Kalmar och Visby stift, mot hvilket förslag emellertid domkapitlet i Visby på det bestämdaste uttalat sig. Frågan härom upptogs ock vid 1893 års kyrkomöte genom motion, som, enligt hvad förut nämnts, af kyrkomötet förkastades. Det blef sedermera allt mer och mer erkänt, att, med hänsyn till Gottlands afskilda läge och de egendomliga förhållandena på ön, olägenheterna af Visby stifts uppgående i Kalmar voro så stora, att tanken därpå måste öfvergifvas. Den meningen började i stället göra sig gällande, att en sammanslagning af Växjö stift med Kalmar stift vore lämpligare, en mening, som ock vann uttryck i två af de vid 1898 års riksdag väckta motionerna, af hvilka två motioner den ena framkommit inom första, den andra inom andra kammaren.

Inom Kalmar stift har, såsom naturligt är, denna mening mött mycket motstånd. Redan den 24 november 1897, således innan nyss omförmälda sammanslagningsförslag offentligen framställdes, hade till Eders Kungl. Maj:t från prästerskapet i Kalmar stift inkommit en petition, däri prästerskapet allmänt uttalade sina betänkligheter mot detta stifts uppgående i annat stift. Prästerskapet framhöll, utom faran för rubbning i det goda religiösa förhållande, som då vore rådande inom stiftets församlingar, de svårigheter af flera slag för prästerskapet, som genom en sammanslagning skulle uppstå, såsom det yngre prästerskapets fördröjda befordran och det förryckande, som skulle äga rum med afseende å stiftets enskilda änke- och pupillkassa samt icke mindre än fyrtiofem andra stiftelser och kassor af betydande storlek, bildade till förmån för stiftet och dess prästerskap, äfvensom de olägenheter, som skulle uppstå för de allmänna läroverken,

särskildt det högre i stiftsstaden, genom förlust af särskild eforalstyrelse; och anhöll prästerskapet fördenskull, att de olyckor måtte afvärjas, som skulle uppstå genom Kalmar stifts indragning. Uti den skrifvelse af den 11 oktober 1898 från ledamöterna af Kalmar läns södra landsting, hvilken jag nyss anmält, framhållas olägenheterna af en stiftsförening med Växjö stift. I skrifvelsen påpekas Kalmar stifts läge och särskildt Ölandsdelens brist på tidsenliga kommunikationer, hvilka förhållanden säkerligen skulle komma att verka hämmande på den andliga utvecklingen, om stiftsstyrelsen förlades till Växjö, hvarjämte anmärktes, att den för vidmakthållande af en sann kyrklig anda så viktiga samverkan mellan prästerskapet och stiftsstyrelsen under dylika förhållanden skulle i betänklig grad försvåras till stort men för församlingslifvet i dess helhet. Ytterligare torde jag böra erinra därom att, när efter biskop Sjöbrings död vid 1900 års riksdag, på sätt jag förut omnämnt, motioner väcktes om anstånd med återbesättande af biskopsämbetet, till Riksdagen ingick en med 22,000 namn undertecknad petition mot Kalmar stifts sammanslagning med Växjö.

Jag tillåter mig emellertid hysa den åsikten, att, om en sammanslagning af stift skall äga rum, en sådan ingenstädes kan ske med mindre olägenheter än genom att förena Kalmar och Växjö stift med stiftsstyrelsen förlagd till Växjö. Klart är, att rubbning i en organisation, särskildt en sådan som har seklers häfd, medför olägenheter. I synnerhet blir detta fallet för dem, hvilkas verksamhet och lefnadsförhållanden mera direkt beröras af denna organisation, i nu förevarande fall prästerskapet; men jag är viss därpå att, efter ett eller annat decennium, om ej förr, de svårigheter och olägenheter, som komma att uppstå vid öfvergången till den nya organisationen, men som dock väl mycket öfverdrifvits, skola vara så godt som försvunna och glömda. Frågan är ju icke om att beröfva Kalmar stift stiftsstyrelse, utan allenast om att ändra stiftsstyrelsens plats. Hvad som förekom vid 1898 års kyrkomöte och den slutliga voteringen i stiftsdelningsfrågan ådagalade, att en högst betydande minoritet inom kyrkomötet ansåg afgörande betänkligheter mot en sådan sammanslagning icke möta. Omförmälda petitioner och diskussionerna vid 1900 års riksdag hafva icke heller öfvertygat mig om motsatsen, då jag tager i betraktande de faktiska förhållandena. Arealen af Kalmar stift, näst Visby det minsta af rikets stift, utgör endast 58 kvadratnymil; och det tilltänkta nya stiftet skulle, då arealen af Växjö stift är 187 kvadratnymil, utgöra 245 kvadratnymil. Det sammanslagna stiftets areal skulle således blifva väsentligen mindre än vare sig Uppsala (326 kvadratnymil), Västerås (388 kvadratnymil), Hernösands nya (766 kvadratnymil) eller Luleå nya (1,648 kvadratnymil) och i det allra närmaste lika stor som Karlstads stift (244 kvadratnymil). En blick på en

järnvägskarta visar, huru Småland är i alla riktningar genomskuret af järnvägar. På landsvägar är ej heller brist. Och härigenom ha de afstånd, som blott för några tiotal af år sedan väsentligen hämmade förbindelsen mellan stiftsstyrelse och församlingar, så upphäfts, att en biskop numera ofta på lika kort tid kan hinna till den från stiftsstaden aflägsnaste ort som förr till en relativt närbelägen. Hvad folkmängden angår, är att märka, att densamma i Kalmar stift under de sista decennierna varit i sjunkande, i det att den uppgått år 1880 till 150,134, år 1890 till 141,654 och år 1900 till blott 136,554. Folkmängden i Vaxjö stift utgjorde samma tre år respektive 323,691, 314,828 och 321,725. Det sammanslagna stiftets folkmängd skulle sålunda, efter uppgifterna för år 1900, uppgå till ej fullt 460,000 eller mindre än i tre andra stift: Uppsala, Lunds och Göteborgs. Tre stift — Uppsala, Linköpings och Lunds — skulle hafva ett större antal pastorat än det nya Växjöstiftet; fyra stift — Uppsala, Skara, Lunds och Göteborgs — ett större antal församlingar. Inom stiftet skulle finnas 4 allmänna läroverk, däraf 3 högre och 1 lägre, samt 1 folkskolelärare- och 1 folkskolelärarinneseminarium. Antalet allmänna läroverk skulle alltså blifva mindre än i något af de andra stiften med undantag af Visby, som har endast ett, och Hernösands nya stift, som skulle hafva lika många som det nya Växjö stift. Jag fruktar för min del hvarken att under numera inträdda förhållanden, väsentligen framkallade genom en i hög grad lättad samfärdsel, organisationsförändringen skall behöfva rubba det goda religiösa förhållande, som råder inom Kalmar stift, eller att densamma i nämnvärd mån skall förändra eforalstyrelsens inflytande på Kalmar läroverk. Jag är ock öfvertygad, att frågorna om det framtida användandet enligt gifna bestämmelser af såväl Kalmar stifts enskilda änke- och pupillkassa som andra Kalmar och Växjö stifts stiftelser och fonder skall kunna af Eders Kungl. Maj:t på nöjaktigt sätt lösas. Angående prästerskapets befodringsrätt skall jag strax yttra mig

III. Stiftsdelningens och stiftssammanslagningens genomförande.

Innan jag öfvergår till de frågor af ekonomisk art, som äga samband med de sålunda framställda förslagen om delning af Hernösands stift och sammanslagning af Växjö och Kalmar stift, torde böra tillses, dels i hvad mån prästerskapets privilegier beröras af den ifrågasatta delningen och sammanslagningen, dels huruvida och i hvilken omfattning förändring i gällande lagar eller författningar däraf påkallas.

Då i fjärde punkten af prästerskapets privilegier den 16 oktober 1723 stadgas, att alla biskopar skola oförändradt njuta och behålla efter gammal häfd sina biskopsstift, lärer däraf följa, att en förändring i biskopsstiften af den genomgripande beskaffenhet, som nu är ifrågasatt, icke kan ske i annan ordning än den 114 § regeringsformen föreskrifver. För genomförandet af såväl stiftsdelningen som stiftssammanslagningen erfordras alltså ej blott Riksdagens, utan ock allmänna kyrkomötets medverkan.

I öfrigt torde prästerskapets privilegier icke af förevarande fråga beröras. Tvekan i detta afseende kan visserligen råda beträffande stadgandet i privilegiernas punkt 21, att ingen må tränga de i det ena stiftet ordinerade präster, i högre eller mindre grad, in på ett annat, där de hvarken äro födda eller ordinerade. Då emellertid detta stadgande — vare sig det samma afser att värna det inom ett stift varande prästerskapet mot intrång från ett annat stifts präster eller det skall utgöra skydd för de extra ordinarie prästmännen mot missivering utom det stift, till hvilket de invigts — i allt fall afser förhållandet inom två skilda stift, icke inom ett och samma stift, äfven om dettas område blifvit i större eller mindre mån utvidgadt, anser jag stadgandet icke äga särskild betydelse för nu förevarande fråga.

Angående därefter behöfliga ändringar i gällande lagar och författningar anser jag till en början, att stadgandena om biskopsval kunna lämnas orubbade. Dessa stadganden återfinnas dels i § 29 regeringsformen, som föreskrifver, att till ärkebiskop och biskopar utnämne konungen en af de tre, som, i den ordning kyrkolagen stadgar, föreslagna blifvit, dels ock i 20 kapitlet kyrkolagen, som innehåller hufvudsakligen, att, när ett biskopssäte blifver ledigt, domkapitlet med klerkeriet skall upprätta förslag till ämbetets återbesättande. Då nuvarande biskopen i Hernösands stift på grund af förbehåll i den för honom den 12 oktober 1888 utfärdade fullmakt är skyldig underkasta sig den förändring i afseende på tjänstgöring, som kan föranledas af stiftets möjligen blifvande delning, samt han för öfrigt förklarar sig villig att genast vid utbrytningen afstå från episkopatet öfver den utbrutna delen, möter för nyss omförmälda stadgandens omedelbara tillämpning å det nyinrättade Luleå stift intet hinder. Någon tillämpning af samma stadganden på Växjö eller Kalmar stift kan däremot naturligen icke ifrågakomma, då en af de nuvarande biskoparne i dessa stift afgår från sitt ämbete, därest icke samtidigt jämväl den andre biskopen afgår, detta af det enkla skäl, att vid den förstes afgang icke något biskopsämbete blifvit ledigt till återbesättande. Först när båda de nuvarande biskoparne i Växjö och Kalmar stift afgått, ifrågakommer tillsättning af ett biskopsämbete; och för detta fall komma berörda stadgan-

den i vanlig ordning till användning. I sammanhang härmed torde jag böra anmärka, att det tal, som emellanåt förekommit därom att genom en stiftssammanslagning, på sätt nu ifrågasättes, en rättskränkning skulle tillfogas prästerskapet i det af de nuvarande stiftet, som komme att lyda under en biskop, hvilken samma stifts prästerskap ej själfvalt, enligt mitt förmenande saknar fog. Någon så att säga personlig rätt för prästerskapet i sådant afseende kan ur nämnda stadganden icke härledas. Prästerskapets rätt att vid biskopsämbetes tillsättande medverka kan icke utgöra hinder för genomförande af en förändrad stiftsindelning, när sådan blifvit i laga ordning beslutad.

Kommer jag således till det slut, att hvarken af delnings- eller sammanslagningsfrågan påkallas förändring i gällande stadganden rörande biskopsval, anser jag däremot, att beträffande prästerskapets befordringsrätt en lagändring är önskvärd, ja till och med nödvändig. Sedan genom nådiga förordningen den 4 november 1876 upphäfts hvad lag och särskilda författningar förut innehållit därom, att ej någon fick vinna inträde i prästämber inom annat stift, än där han var född, blef den allmänna regeln för befordringsrätten, att densamma skulle njutas inom det stift präst tillhörde eller med andra ord det stift, för tjänstgöring inom hvilket han prästvigts. Denna regel återfinnes i 3 § 1 mom. af lagen angående tillsättning af prästerliga tjänster den 26 oktober 1883. Såsom bekant, har under senare tid allvarligt yrkats, att hvad som sålunda kan kallas stiftsbandet bör borttagas. Utan att här närmare ingå på denna fråga i allmänhet, synes det mig uppenbart, att ett lossande på detta band beträffande de ifrågasatta nya norrländska stiftet af förhållandena betingas. Man kan nämligen ej betaga de präster, som före stiftsindelningen vigts till tjänstgöring för hela det nuvarande Hernösands stift, deras därigenom erhållna befordringsrätt och inskränka densamma till ett område, omfattande endast en del af detta stift. Sådan inskränkning komme däremot med tillämpning af nu gällande stadganden att äga rum för dem, som prästvigdes efter stiftsindelningen. Man skulle alltså inom de båda nya stiftet få två generationer präster, en med befordringsrätt inom båda stiftet och en med dylik rätt inom allenast ett af dem. Olägenheterna af en sådan öfvergångsform ligga i öppen dag. Med hänsyn dessutom till det relativa fåtalet pastorat i det nordligaste stiftet samt de svåra både lokala och klimatiska förhållandena därstädes synes mig vara nödvändigt, om ett dugligt prästerskap där skall erhållas, att befordringsmöjligheterna för det blifvande prästerskapet därstädes vidgas. Jag anser därför, att, lika som det nuvarande prästerskapet i Hernösands stift, jämväl de blifvande prästerna i det nya Hernösands stift och i Luleå stift böra äga befordrings-

rätt inom båda dessa stift, oberoende af till hvilketdera de viga. Sådan befodringsrätt torde emellertid icke på grund af nu gällande stadgande kunna tilläggas dessa präster. Det i 3 § af 1883 års lag gifna undantag för det fall, att Eders Kungl. Maj:t särskildt meddelat någon vidsträcktare befodringsrätt, syftar, enligt mitt förmenande, allenast på den Eders Kungl. Maj:t tillerkända rätt att låta präst utom förslag söka regal kyrkoherdetjänst, den s. k. extra ansökningsrätten, och inrymmer intet medgifvande att i administrativ väg låta allt till ett stift hörande prästerskap få ansökningsrätt, förutom i sitt eget stift, jämväl i ett annat.

För vinnande af det af mig åsyftade målet i fråga om befodringsrätten för prästerskapet i de båda blifvande norrländska stiftens erfordras således ändring i 3 § af 1883 års lag. Någon sådan ändring synes däremot ej krävas till följd af Växjö och Kalmar stifts sammanslagning. Då denna sammanslagning gått i verkställighet, äger på grund af lagrummets nuvarande affattning allt prästerskapet i de båda gamla stiftens befodringsrätt inom hela det sammanslagna stiftet; och i fråga om den tidpunkt, då sammanslagningen skall äga rum, torde bestämmelse lämpligen böra meddelas, då anmälan till Eders Kungl. Maj:t inkommit, att någon af biskoparne i Växjö och Kalmar stift från sin befattning afgått. Jag har ingalunda förbisett, hurusom från Kalmar stifts prästerskap framhållits det obilliga däri, att detsamma, som ägnat sig åt detta stift och byggt sina förhoppningar på att omsider genom befodraren där vinna bättre ekonomisk ställning, skulle få sina befodringsutsikter förörkade genom den oundvikliga konkurrens, som till de bättre lägenheterna inom deras forna hemstift skulle uppstå från det relativt talrika prästerskapet i det nyblifvande stiftets Växjödel. Dessa förhoppningar hvila dock icke på sådan rättsgrund, att den icke bör kunna af statsmakterna rubbas. Den framhållna olägenheten hör till sådana, som vid organisationsförändringar icke kunna undvikas, och jag anser icke de billighetsskäl, som härvid kunna åberopas, vara af den styrka, att på grund däraf särskilda åtgärder behöfva vidtagas för att åt Kalmar stifts nuvarande prästerskap för en tid fridlysa dess forna stiftsområde.

Uppenbart är vidare, att för stiftsdelningens och stiftssammanslagningens genomförande ändring måste äga rum i nådiga förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863. Denna ändring betingas dels däraf att antalet af lekmän valda ombud skall utgöra hälften af hela antalet ombud vid kyrkomötet och således ej, sedan stiftsdelningen ägt rum men innan stiftssammanslagningen försiggått, bör vara bestämd, såsom nu är fallet, till 30, dels ock däraf att efter stiftsdelningen Hernösands stift — hvilken benämning jag anser böra bibehållas för den efter Luleå stifts utbrytning kvarstående delen af nuvarande Hernösands stift — icke vidare

bör utgöra tre valdistrikt med minst tre lekmannaombud, utan i detta afseende lämpligen må likställas med öfriga stift i riket med undantag af Visby. Därigenom kan äfven beredas en behöflig utvidgning af representationsrätten för Stockholm, som numera i anseende till sin folkmängd är fullt jämförlig med de flesta af stiftet. Frågan om förändring af såväl 1883 års lag som kyrkomötesförordningen torde emellertid ankomma på justitiedepartementets föredragning. Jag vill därför ej vidare inlåta mig på denna fråga för det närvarande. Dock torde jag böra erinra därom, att jämväl nådiga kungörelsen den 1 maj 1868 angående indelning af vissa stift i valdistrikt för utseende af lekmannaombud vid allmänt kyrkomöte skulle tariffva ändring, och detta med hänsyn ej blott till de nyss af mig i fråga om kyrkomötesförordningen antydda omständigheter utan jämväl därtill att, medan nuvarande Växjö stift utgör två valdistrikt med ett lekmannaombud för hvardera distriktet, det genom sammanslagningen med Kalmar stift uppstående nya stiftet — hvilket torde böra benämnas Växjö stift — rimligen bör erhålla en, utöfver hvad nu för Växjö stift gäller, utvidgad representationsrätt.

Förutom hvad jag nu onförmält, komme den förändrade stiftsindelningen att kräfvat ändringar och jämkningar i åtskilliga nådiga författningar; men som dessa författningar alla äro af administrativ natur, anser jag mig nu icke behöfvat vidare orda härom.

Öfvergår jag härefter till den ekonomiska sidan af den ifrågasatta nya stiftsindelningen, ber jag att få förutskicka en erinran därom, att de utgifter, som för förslagens genomförande skulle komma att belasta riksstaten, endast afse domkapitelsexpeditionerna samt att dessa utgifter framdeles, då Kalmar domkapitel upphör, till följd däraf komma att minskas med det för detta domkapitel jämlikt aflöningsstaten för tjänstemännen vid de eklestiska konsistorierna den 13 juni 1902 anslagna belopp, utgörande — förutom två ålderstillägg å lönen för konsistorienotarien å 500 kronor hvardera samt domkapitlets andel i de under rubrikerna domkapitlens expeditioner och skrifmaterialier och expenser, ved m. m. uppförda anslag — för konsistorienotarien lön 2,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor samt för vikariatsersättning, extra biträde, renskrifning m. m. 500 kronor. Härigenom nedbringas de för den nya organisationens genomförande redan i och för sig för statsverket föga afsevärda kostnaderna. Efter denna erinran torde det tillåtas mig att först genomgå de ekonomiska förhållanden, som äga samband med stiftsdelningen, sedermera dem, som hafva samband med stiftssammanslagningen.

Stiftsdelningen.

Beträffande den efter nuvarande biskopens i Hernösand afgang blifvande biskopen i det föreslagna nya Hernösands stift torde lika litet nu som tillförene böra ifrågasättas någon förändring i de löneförmåner, som nu tillkomma biskopen i det odelade stiftet. Dessa löneförmåner äro bestämda genom nådiga brefvet den 16 april 1870, hvarigenom förordnats, att biskopen i Hernösands stift, som innehade biskopshuset i Hernösands stad, skulle fortfarande åtnjuta 1:o) kontant anslag af ordinarie räntor, 356 riksdaler, enligt nådiga brefvet den 3 juni 1647, 2:o) räntan af ett mantal Utanö i Högsjö socken, enligt nådiga brefvet den 9 juli 1602, 3:o) af kronotionden från Ytterlännäs och Bjerträ socknar, enligt sistnämnda nådiga bref, 258 kubikfot 3 kannor 69 kubiktum råg och 933 kubikfot 4 kannor 40 kubiktum korn, 4:o) af kronotionden från Hernö landsförsamling 15 kubikfot 4 kannor råg och 61 kubikfot 8 kannor korn, enligt nådiga brefvet den 8 september 1747 och nådiga resolutionen den 4 december 1868, och 5:o) tills vidare och intill dess annorlunda blefve förordnadt, kyrkoherdelönerna i Hernösands och Säbrå pastorat samt att biskopen skulle, såsom fyllnad i det genom Kungl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut för honom bestämda lönebelopp af 12,000 riksdaler årligen, uppbära 4,517 riksdaler, att ur biskopslöneregleringsfonden utbetalas. På grund af förordnande i nådigt bref den 29 oktober 1886 har numera Säbrå pastorat upphört att vara prebende åt biskopen i Hernösands stift; och uppbär denne, såsom ersättning för inkomsten af samma pastorat, från biskopslöneregleringsfonden ett belopp af 2,210 kronor årligen.

Hvad vidare angår biskopen i det tillämnade Luleå stift, synes man böra i hufvudsak följa hvad som förut, senast i Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1898 års riksdag, föreslagits. Såsom till statsrådsprotokollet då uttalades, lærer, beträffande sättet att bereda skälig löneinkomst åt biskopen i detta stift, ingen tvekan kunna råda därom att åt honom icke bör på lön anslås något prebendepastorat, utan en bestämd lön. Genom nådiga brefvet den 15 juni 1861 angående reglering af biskoparnes löner hafva dessa löner i de särskilda stiftet bestämts från 16,000 till 10,000 kronor, däribland för biskopen i Hernösand till 12,000 kronor. I likhet med hvad inför Eders Kungl. Maj:t redan i statsrådsprotokollet den 17 mars 1893 uttalats, anser jag, att, då hvart och ett af de två stift, i hvilka Hernösands stift skulle delas, för sin behöriga vård komme att kräfva å stiftsstyrelsens sida fullt upp så mycket arbete som de flesta större stift inom det öfriga riket, lönen åt biskopen i det nya Luleå stift icke heller hör sättas lägre än lönen åt biskopen i Hernösands nuvarande stift eller 12,000 kronor, hvartill bör komma särskild hyres-

ersättning, som enligt mom. 2 af de genom nyssnämnda nådiga bref den 15 juni 1861 fastställda grunder för reglering af biskoparnes löner skall till biskop, där biskopshus ej finnes, utgå med belopp ej öfverstigande 1,500 kronor, hvilket belopp dock i förevarande fall, med hänsyn till de högt uppdrifna hyrorna i Luleå, torde betydligt understiga hvad för ändamålet erfordras. Medel till denna lön och hyresersättning torde, såsom alltid tillförene föreslagits, böra utgå ur biskopslönereglingsfonden, hvilken uppkommit genom inkomster, som afskilts från vissa biskopslöner och bestämts till jämnande af andra. Vid 1901 års slut ägde denna fond en behållning, uppgående till 598,373 kronor 55 öre. Inkomsterna under året hade utgjort 55,474 kronor 94 öre, däraf ränta och kapitalvinst 22,960 kronor 38 öre. De till utgående från fonden anvisade årliga utgifterna till lönefyllnad åt åtskilliga biskopar m. m. utgjorde tillsammans 24,010 kronor 21 öre.

Härefter kommer frågan om ledamöterna i det nya domkapitlet. Såsom bekant, förefinnas i själfva kyrkolagen icke några närmare bestämmelser om domkapitlens sammansättning. Allt hvad där förekommer är stadgandet i 24 kapitlet 5 §, som innehåller, att efter stiften äro stora och ämbetet svårt, förmedelst de många ärenden, som därvid förrättas måste, skall biskopen hafva sig till hjälp konsistoriales, med hvilkas råd han ett och annat å ämbetets vägnar skall uträtta. Närmare stadganden härutinnan äro att söka i nådiga förordningen huru med rättegång uti domkapitlet skall förhållas den 11 februari 1687. Sedan däruti särskilda föreskrifter meddelats för de orter, där akademier äro, bestämmes, att i andra biskopsdömen presiderar biskopen, och hans ordinarie assessores äro kyrkoherden uti domkyrkan och lectores. Härjämte tillägges biskoparne myndighet att, när nödtorften kräfver, kalla flere skicklige män sig till råd och hjälp. Dessa bestämmelser hafva så tillämpats, att innehafvarne af de efter förordningens utfärdande tillkomna lektorsbefattningarna i naturalhistoria och främmande lefvande språk vid stiftsstädernas läroverk icke intaga säte i domkapitlet. Ledamöterna i det nya domkapitlet i Luleå stift skulle alltså, med sådan tillämpning af omförmälda stadganden, som nys sagts, blifva kyrkoherden i Luleå stad, lektorerna i kristendom och filosofisk propedeutik, i historia och modersmålet, i latinska och grekiska språken samt i matematik och fysik vid högre allmänna läroverket i Luleå. Då de nuvarande lektorerna i dessa ämnen icke mottagit sina befattningar med skyldighet att tjänstgöra i domkapitel, skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke särskild godtgörelse borde dem lämnas för det ökade arbete, som ett ledamotskap i domkapitlet skulle för dem medföra och hvilket icke i afsevärd mån kan anses uppvägas af den förminskning i undervisningstid, som enligt 13 § läroverksstadgan dem tillkommer. Vederbörande

lektorer hafva emellertid, i likhet med nuvarande kyrkoherden i Luleå stadsförsamlings pastorat O. A. Wester, förklarat sig villiga att inträda såsom ledamöter i det tillämnade domkapitlet utan att ifrågasätta särskild ersättning härför.

Beträffande kostnaderna för domkapitelsexpeditionen i Hernösand, blifva, trots Västerbottens och Norrbottens läns utbrytning, göromålen där fortfarande af den omfattning, att någon inskränkning i aflöningsförmånerna för därvarande tjänstemän, sådana de i den af Eders Kungl. Maj:t den 13 juni 1902 fastställda stat angifvas för domkapitlet i Hernösand, icke kan anses med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Tvifvel kan ej heller råda därom, att kostnaderna för konsistorieexpeditionen i Luleå böra sättas till samma belopp som för expeditionen i Hernösand. Den starka utveckling, hvori Norrland är stadt, det särskilda ingripande från stiftsstyrelsernas sida, som till följd af därvarande egenartade förhållanden påkallas, och alla de öfriga omständigheter, som af mig nu påpekats, synas mig berättiga de båda norrländska domkapitlen att beträffande dessa kostnader likställas med domkapitlet i Uppsala, Lund och Göteborg.

I föregående propositioner till Riksdagen har i afseende å det nya domkapitlet i Luleå beräknats

till hyra för sessions- och expeditionslokal samt bostad för

vaktmästare, årligen	kronor 1,500: —
» aflöning åt vaktmästare	» 600: —
» andra för expeditionen nödiga årliga utgifter	» 600: —
» anskaffande af möbler, kassaskåp, andra nödiga inventarier, böcker, kartor m. m. för en gång	» 3,500: —

Denna beräkning synes fortfarande böra i hufvudsak följas. Hvad beträffar anslagen till vaktmästare aflöning och andra för expeditionen nödiga årliga utgifter, motsvara de beräknade beloppen, om man frånser de tillgångar, som från domkyrkor m. m. äro disponibla för vissa domkapitel, i det närmaste hvad som å hvarje konsistorium belöper af de utaf senaste riksdag beviljade anslagen af 7,500 kronor till vaktbetjäning och 7,150 kronor till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., därest dessa anslag fördelas lika mellan alla konsistorierna. Härvid torde dock böra anmärkas, att en aflöning åt vaktmästaren i Luleå af 600 kronor otvifvelaktigt är alltför knappt tilltagen.

För domkapitlets i Luleå räkning tarfvas naturligtvis en ökning af nyss omnämnda anslagsbelopp å 7,500 kronor och 7,150 kronor. Nu beräknade belopp till ersättning för semestervikariat 1,400 kronor behöfver jämväl höjas med 125 kronor till 1,525 kronor.

Öfvergår jag nu till

stiftssammanslagningen,

är först att erinra, hurusom genom nådiga brefvet angående lönereglering för biskopen i Kalmar stift den 29 september 1876 förordnats, att biskopen i Kalmar stift skulle åtnjuta 1:o) den honom anslagna kronotiondespannmål från Kalmar, Jönköpings och Kronobergs län, tillsammans 2,099 kubikfot 9,84 kannor, 2:o) kyrkoherdelönen i Ljungby, Hossmo och S:t Sigfrids församlingars prebendepastorat och 3:o) dels såsom fyllnad uti den genom Kungl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut för biskopen i Kalmar stift bestämda lön, 10,000 kronor, ett belopp af 850 kronor, dels såsom hushyresersättning 1,500 kronor eller tillsammans 2,350 kronor årligen, att från biskopslöneregleringsfonden utbetalas. Enligt den af statistiska centralbyrån år 1889 utgifna aflönings- och pensionsstatistik beräknas värdet af omförmälda kronotiondespannmål till 4,985 kronor, och utgjorde taxeringsvärdet å boställsjorden 50,000 kronor.

Lönen för biskopen i Växjö har reglerats genom nådiga brefvet den 13 december 1872, hvaruti förordnats, att biskopen i Växjö stift, som innehade bostället ett mantal S:t Johannes Baptistæ eller prebendegård, nu kalladt Östrabo n:r 2, fortfarande skulle åtnjuta 1:o) afkomsten af löningshemmanen ett halft mantal n:r 1 Fylleryd Storegården och ett fjärdedels mantal n:r 2 Fylleryd Lillegården i Gårdsby församling samt ett halft mantal n:r 2 Hemmesjö Södregården, ett halft mantal n:r 3 Hemmesjö Månsagården, ett halft mantal n:r 4 Hemmesjö Sjögården, ett halft mantal n:r 5 Hemmesjö Asagården, tre fjärdedels mantal n:r 1 Hemmesjötorp och ett fjärdedels mantal n:r 6 Risinge kronogården med torpet Ljungadal, hvilka samtliga fastigheter skulle vara i författningens ordning utarrenderade, 2:o) den biskopen förut anslagna kronotiondespannmål från Hemmesjö, Tegnaby och Ljuders socknar i Konga härad samt Älghults, Algutsboda, Lenhofda, Dädesjö och Herråkra socknar i Uppvidinge härad, tillsammans 2,041 kubikfot 9 kannor, hälften råg och hälften korn, 3:o) kyrkoherdelönen i Gårdsby och Söraby församlingars prebendepastorat och 4:o) såsom fyllnad uti den genom Kungl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut för biskopen i Växjö stift bestämda lön, 12,000 riksdaler, ett belopp af 150 riksdaler, att från biskopslöneregleringsfonden utbetalas. Enligt 1889 års aflöningsstatistik beräknades värdet af kronotiondespannmålen till 5,043 kronor och utgjorde taxeringsvärdet å biskopens boställsjord 178,000 kronor; men är härvid att märka, att enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 29 oktober 1880 biskopen har hela byggnads- och underhållsskyldigheten å bostället Östrabo. Detta boställe var år 1889 taxerad till 50,000 kronor.

Indrages biskopsämbetet i Kalmar, blifva de, på sätt nyss nämnts

enligt löneregleringen för hittillsvarande biskopen därstädes från biskopslönereglerningsfonden utgående 2,350 kronor icke vidare för sitt ändamål behöfliga. Men då i betraktande måste tagas, att för biskopen i Växjö nya stift, till följd af Kalmar stifts förening med nuvarande Växjö stift, skulle uppkomma ökning icke blott af arbete utan jämväl af de med ämbetet förenade kostnader — jag vill i sådant afseende erinra, att bland biskopens viktigaste ämbetsförrättningar ingå de i kyrkolagen påbudna visitationerna, vid hvilka vanligen särskild protokollsförare erfordras, samt att biskopen måste bestrida resekostnaderna icke allenast för sig själf utan ock för protokollsföraren — synes mig vara nödvändigt, att biskopslönen i det nya Växjö stift, hvartill i första rummet bör användas biskopslönen i nuvarande Växjö stift, enligt de i nådiga brefvet den 15 juni 1861 antagna grunder för reglering af biskoparnes aflöning bestämd till 12,000 kronor, sättes till 14,000 kronor eller samma belopp, som enligt nyssnämnda nådiga bref bestämts för biskopen i Göteborgs stift. Riksdagens medverkan torde därför böra utverkas därtill, att, då efter nderas af biskoparne i Växjö och Kalmar afgång stiftssammanslagningen äger rum, till den kvarvarande biskopen, som öfvertager det sammanslagna stiftet, må från biskopslönereglerningsfonden utgå ett lönetillägg af 2,000 kronor, hvilket lönetillägg jämväl skulle tillkomma efterföljande biskopar i det nya Växjö stift. Sedan nuvarande biskopen i Kalmar eller hans rättsinnehafvare frånträdt därvarande lön, återgå till biskopslönereglerningsfonden omförmälda 2,350 kronor samt indrages till statsverket kronotiondespannmålen; och torde i sammanhang härmed af Eders Kungl. Maj:ts meddelas föreskrifter om tillsättande i vederbörlig ordning af Ljungby prebende-pastorat.

Det är uppenbart, att i och med stiftssammanslagningen göromålen vid domkapitelsexpeditionen i Växjö komma att ökas så, att en förhöjning påkallas i de enligt aflöningsstaten för tjänstemännen vid de ecklesiastiska konsistorierna den 13 juni 1902 för nuvarande domkapitlet i Växjö bestämda belopp; och billigheten synes mig fordra, att domkapitlet i det nya Växjö stift likställas med hvad i samma stat bestämts för domkapitlen i Uppsala, Lund, Göteborg och Hernösand. Jag tillåter mig härvid ånyo påpeka, att de till domkapitlet i Kalmar enligt samma stat anslagna medel, tillsammans 3,500 kronor, framdeles komma att besparas.

Slutligen uppstår fråga om, huru bör förhållas med den vid domkapitlet i Kalmar anställda tjänstepersonal vid detta domkapitels till tidpunkten obestämbara upphörande. Enligt nya lönestaten för konsistorietjänstemännen är notarien i Kalmar skyldig att i sammanhang med blifvande förändring i rikets indelning i stift underkasta sig den förflyttning

till annan konsistorienotariebefattning, som kan af den förändrade stiftsindelningen föränledas. Nuvarande notarien, som är född år 1842, har utnämnts år 1878, alltså innan föreskrift den 26 juni 1891 meddelades, att konsistorienotariebefattningarna skulle uppehållas på förordnande. Enär notarien ingått å nya lönestaten, är han skyldig att underkasta sig omförmälda, därmed förenade villkor. Närmast skulle då måhända synas ligga till hands, att han, då konsistorienotarien i Växjö, som är född år 1830 och utnämnd år 1869, afgår, förflyttades till Växjö. Häremot må dock invändas, att det kan inträffa, att notarien i Kalmar, redan hunnen framskriden ålder, ej skulle lämpa sig till den tvifvelsutän, i all synnerhet under öfvergångstiden, mycket maktpåliggande konsistorienotarietjänsten i Växjö. Vid detta förhållande synes lämpligast, att, för den händelse indragning af Kalmar stift inträffar under nuvarande notariens listtid och innan han nått pensionsåldern, han uppföres på indragningsstat med rätt att bibehålla sin enligt staten bestämda aflöning intill den tidpunkt, då han, därest indragningen ej ägt rum, skulle ägt rätt till pension, men att han därefter uppföres till pension. Skulle däremot indragning af Kalmar stift ske efter nuvarande konsistorienotariens därstädes afgang, får tjänsten skötas på förordnande tills vidare.

Närmare, än som i det föregående skett, torde jag nu ej behöfva inlåta mig på frågan om de öfvergångsanordningar, som i öfrigt till följd af förändrad stiftsindelning må erfordras och angående hvilka Eders Kungl. Maj:t naturligtvis äger att efter omständigheterna förordna.

På grund af hvad jag sålunda nu anfört, anser jag, att för Riksdagen bör framläggas nådig proposition angående förändrad stiftsindelning, byggd på sådana grunder, att från och med den 1 januari 1904 Västerbottens och Norrbottens län frånskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift med benämningen Luleå stift och med biskopssäte i Luleå samt att, då någon af de nuvarande innehafvarne af biskopsämbetena i Växjö och Kalmar stift från sin befattning afgår, det stiftsområde, den afgångne innehafvt, tillägges det andra stiftet, som därefter skall bära benämningen Växjö stift och hafva biskopssäte i Växjö.

Då emellertid, på sätt jag förut omnämnt, bifall härtill förutsätter ändringar i lagen angående tillsättning af prästerliga tjänster och i förordningen om allmänt kyrkomöte, men frågan därom ankommer på justitiedepartementets föredragning, får jag, som i ärendet samrådt med statsrådet och chefen för justitiedepartementet och har mig bekant, att han redan låtit utarbeta de lagförslag, han med tillämpning af omförmälda grunder anser erforderliga, nu allenast hemställa, att, därest Eders Kungl. Maj:t

gillar samma grunder, Eders Kungl. Maj:t tacktes lämna chefen för justitiedepartementet tillfälle att inför Eders Kungl. Maj:t anmäla nämnda lagförslag».

I hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt instämde statsrådets öfriga ledamöter.

Härefter behagade Hans Maj:t Konungen yttra:

»Ehuru jag personligen lifligt önskat, att detta riks-viktiga ärende kunnat lösas så, som af mig blifvit föreslaget under föregående riksdagar, och hvarigenom det onekligen viktiga målet, delningen af Hernösands stift, skett utan sammanslagning af de båda småländska stiftet, hvilka propositioner också blifvit af Riksdagens första kammare fyra gånger bifallna, men däremot af dess andra kammare lika ofta, och med stigande flertal, afslagna, så — enär statsrådet nu enhälligt och med styrka framhåller den obestridligt stora vikten af norr-ländska stiftsfrågans *snara* lösning, äfvensom betonar det denna icke numera kunde vinnas under fasthållande af föregående kungl. propositioner — anser jag mig icke vidare böra motsätta mig det förslag till lösning af denna fråga, som föredraganden för mig framställt.

»Jag må hoppas, att de olägenheter af de båda små-ländska stiftens föreslagna förening, hvilka, från många håll, tvifvelsutan nu med bekymmer motses, och hvilka också gjort mig obenägen att, i strid emot vederbörandes högt uttalade önskningsar, hittills gifva mitt bifall därtill, icke må i framtiden medföra för ofördelaktiga och smärtsamma följder».

Efter uttalande häraf behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla hvad statsrådet hemställt med föreskrift tillika, att utdrag af detta protokoll skulle tillställas justitiedepartementet.

Ex protocollo:

A. I. Lindhagen.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1903.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN.

4:o.

Departementschefen, statsrådet von Friesen, yttrade:

»Till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 19 december 1902 uttalade jag inför Eders Kungl. Maj:t de skäl, som förmådde mig att återupptaga frågan om Hernösands stifts delning; och förklarade jag mig därvid anse, att för Riksdagen borde framläggas nådig proposition angående förändrad stiftsindelning, byggd på sådana grunder, att från och med den 1 januari 1904 Västerbottens och Norrbottens län fränskildes Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift med benämningen Luleå stift och med biskopssäte i Luleå samt att, då någon af de nuvarande innehafvarne af biskopsämbetena i Växjö och Kalmar stift från sin be-

*Angående in-
rättande af
ett nytt stift
m. m.*

fattning afginge, det stiftsområde, den afgångne innehafv, tillades det andra stiftet, som därefter skulle bära benämningen Växjö stift och hafva biskopssäte i Växjö. På min, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda, hemställan behagade Eders Kungl. Maj:t, med gillande af omförmälda grunder, lämna chefen för justitiedepartementet tillfälle att inför Eders Kungl. Maj:t anmäla förslag, som med tillämpning af samma grunder utarbetats, om ändringar i lagen angående tillsättning af prästerliga tjänster och i förordningen om allmänt kyrkomöte. Sedan dessa förslag numera undergått granskning i högsta domstolen och därvid lämnats utan anmärkning samt Eders Kungl. Maj:t i dag på chefens för justitiedepartementet föredragning beslutit nådig proposition till Riksdagen i ämnet, torde det tillåtas mig att nu ånyo anmäla frågan om förändrad stiftsindelning. Jag anhåller därvid att få hänvisa till de uttalanden, jag gjort till förenämnda statsrådsprotokoll; och torde jag ytterligare behöfva allenast lämna närmare utredning angående de anslagsbehof, som med stiftsdelnings- och stiftssammanslagningsfrågan äga samband.

På sätt jag förut framhållit, torde biskopen i det föreslagna nya Hernösands stift bära åtnjuta enahanda löneförmåner, som nu tillkomma biskopen i det odelade stiftet, samt för biskopen i det nya Luleå stift lönen ej bära sättas lägre än för biskopen i Hernösands stift eller 12,000 kronor, hvartill kommer hyresersättning, hvilken jag, med hänsyn till hyresförhållandena i Luleå, anser bära bestämmas till 2,000 kronor. Lönen för biskopen i det nya Växjö stift torde, såsom jag jämväl förut anmärkt, bära höjas med 2,000 kronor eller från dess nuvarande belopp, 12,000 kronor, till 14,000 kronor. Lämpligast synes, att samtliga dessa belopp anvisas till utgående ur biskopslöneregleringsfonden, hvars årsinkomster därtill lämna tillgång; och något statsanslag härför varder sålunda ej erforderligt.

Sådant anslag kräfves däremot till följd af de förändringar i domkapitlens expeditioner, som af den ifrågasatta nya stiftsindelningen påkallas. I afseende härå torde jag få erinra om min redan förut uttalade mening, att någon inskränkning icke rättvisligen kan äga rum i aflöningsförmånerna för tjänstemännen i det nya Hernösands stift, att samma aflöningsförmåner bära tillkomma notarien och amanuensen vid domkapitlet i Luleå stift eller 4,500 kronor, jämte rätt till två ålderstillägg, för notarien och 1,800 kronor för amanuensen samt att efter sammanslagning af Växjö och Kalmar stift tjänstemännen i det nya Växjö stift skäligen må tillerkännas enahanda löneförmåner, hvarigenom skulle, utöfver nu gällande aflöningsstat för domkapitlet i Växjö tjänstemän, tillkomma notarien 700 kronor och amanuensen 200 kronor. Bifall härtill

erfordrar således en ökning af aflöningsstaten för tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna med sammanlagdt 7,200 kronor. Detta belopp minskas emellertid med beloppet af de nu fastställda anslagen för domkapitlet i Kalmar, utgörande aflöning till notarie 3,000 kronor samt, i stället för amanuens, vikariatsersättning, extra biträde, renskrifning m. m. 500 kronor eller tillhoppa 3,500 kronor.

Hvad vidare angår domkapitlens öfriga behof — till ersättning för semestervikariat, vaktbetjäning och extra biträden samt skrifmaterialier och expenser, ved m. m. — kan för det nya Hernösands stift icke beräknas någon nedsättning af de belopp, som krävas för det nuvarande Hernösands stift. Sammanslagningen af Växjö och Kalmar stift torde i detta afseende icke påkalla annan förändring än bortfallande af den för domkapitlet i Kalmar beräknade ersättningen för semestervikariat, 83 kronor 33 öre, ökning af dylik ersättning för domkapitlet i Växjö med 16 kronor 67 öre och minskning i kostnaderna för vaktbetjäning vid domkapitlet i Kalmar, hvilken minskning kan beräknas till det belopp, som för år 1903 anvisats åt samma domkapitel, eller 300 kronor. För Luleå stift krävas dels årliga anslag till semestervikariat 125 kronor, till aflöning åt vaktmästare, hvilket anslag skäligen bör beräknas till 800 kronor, samt till hyra för sessions- och expeditionslokal äfvensom bostad för vaktmästare, uppskattadt till 1,500 kronor, eller sammanlagdt 2,425 kronor, hvartill komma kostnader för skrifmaterialier och expenser, ved m. m., beräknade till 600 kronor, dels ock ett anslag för en gång af 3,500 kronor till anskaffande af möbler, kassaskåp, andra nödiga inventarier, böcker, kartor m. m.

Då man icke kan förutsätta, att sammanslagningen af Växjö och Kalmar stift kommer till stånd samtidigt med delningen af Hernösands stift, hvilken skulle äga rum den 1 januari 1904, uppstår frågan, hvilka utgifter böra för år 1904 beräknas och huru dessa lämpligast må i samma års riksstat upptagas. I riksstaten för år 1903 är på ordinarie stat uppfördt ett anslag till domkapitlens expeditioner å 79,580 kronor. Enligt hvad som framgår af Riksdagens skrifvelse den 15 maj 1902, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttönde hufvudtitel, hafva däraf beräknats 65,680 kronor till aflöning åt tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna, 1,400 kronor till ersättning för semestervikariat, 7,500 kronor till vaktbetjäning och 5,000 kronor till extra biträden. För sina behof af expenser må, enligt Riksdagens i samma skrifvelse gjorda medgifvande, konsistorierna från det under åttönde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. undfå erforderliga medel, dock ej till högre belopp än tillsammans 7,150 kronor årligen.

Enligt hvad jag förut angifvit, krävas för domkapitlet i Luleå årliga

utgifter — frånsedt de till 600 kronor beräknade utgifterna för expenser — till sammanlagdt belopp af 8,725 kronor. Dessutom torde, då en omreglering af staten för de ecklesiastika konsistorierna nu skall äga rum, härtill böra läggas ett belopp af 600 kronor, som, utöfver hvad i nu gällande stat är beräknadt, årligen erfordras för hyra af domkapitlets i Visby expeditionslokal och till gäldande hvaraf för år 1903 Eders Kungl. Maj:ts denna dag anvisat medel af det under åttonde hufvudtiteln uppförda anslag till extra utgifter. Den erforderliga ökningen skulle sålunda blifva 9,325 kronor. Att för år 1904 hela detta belopp uppföres å ordinarie stat, torde emellertid ej vara tillrådligt, enär sammanslagningen af Växjö och Kalmar stift, då denna gått i full verkställighet, kommer att medföra en minskning i kostnaderna för domkapitlens expeditioner med inemot 3,000 kronor. Efter den nya stiftsindelningens fullständiga genomförande och med iakttagande af hvad jag nyss anfört rörande hyra för domkapitlets i Visby expeditionslokal skulle statens utgifter för de ecklesiastika konsistorierna blifva följande:

aflöningsstat för tjänstemännen vid domkapitlet i Uppsala, Lund, Göteborg, Hernösand, Linköping, Skara, Västerås, Karlstad, Strängnäs och Visby samt Stockholms stads konsistorium lika med hvad i nu gällande stat upptages eller sammanlagdt	kronor 58,200: —	
vid domkapitlet i Luleå och Växjö tillhopa	» 12,600: —	
	<hr/>	kronor 70,800: —
hvarifrån skola afdragas de från vissa domkyrkor för ändamålet utgående belopp	» 1,420: —	kronor 69,380: —
ersättning för semestervikariat vid förstnämnda tio domkapitel och Stockholms stads konsistorium lika med förut eller i jämnadt belopp ..	kronor 1,200: —	
vid domkapitlet i Luleå och Växjö tillhopa	» 250: —	» 1,450: —
	<hr/>	transport kronor 70,830: —

	transport kronor	70,830: —	
vaktbetjäning vid nuvarande domkapitlen, utom domkapitlet i Kalmar, samt vid Stockholms stads konsistorium lika med förut eller kronor		7,200: —	
vaktbetjäning vid domkapitlet i Luleå äfvensom hyra för sessions- och expeditiionslokal samt bostad för vaktmästare därstädes	»	2,300: —	
hyra för expeditiionslokal vid domkapitlet i Visby	»	600: —	» 10,100: —
extra biträden lika med förut	»	5,000: —	
	summa kronor	85,930: —	

Under förutsättning att stiftssammanslagningen icke kommer till stånd den 1 januari 1904, erfordras vidare för domkapitlet i Kalmar de nu för samma domkapitel beräknade belopp af tillhoppa ..... kronor 3,883: 33
 hvarifrån dock afgår den ökning, som efter sammanslagningen ifrågasatts för domkapitlet i Växjö ..... » 916: 67

eller således kronor 2,966: 66,

utjämnadt till 2,970 kronor.

Lämpligast synes mig vara, att ordinarie staten nu ökas till 85,930 kronor, hvarigenom den blifvande sammanslagningen af Växjö och Kalmar stift icke behöfver föranleda någon rubbning i denna stat, samt att hvad därutöfver för år 1904 med anledning af stiftsdelningen erfordras eller 2,970 kronor upptages å extra stat. Sådant extra anslag blefve då erforderligt, så länge Växjö och Kalmar stift kvarstå såsom särskilda stift. Då anmälan till Eders Kungl. Maj:t inkommit, att endera af de nuvarande biskoparne i Växjö och Kalmar från sin befattning afgått, lärer Eders Kungl. Maj:t meddela förordnande om att sammanslagningen skall träda i verket. Därmed upphör behofvet af vidare extra anslag, under förutsättning, på sätt jag yttrat till protokollet den 19 december 1902, att konsistorienotarien i Kalmar, därest han då ej redan är pensionsberättigad och icke öfverflyttas till tjänstgöring i Växjö, får sin aflöning öfverförd på indragningsstat.

För domkapitlets i Luleå behof af expensmedel bör gifvetvis, likasom för öfriga konsistorier, tagas i anspråk åttonde hufvudtitelns förslagsanslag till skrifnaterialier och expenser, ved m. m. En höjning erfordras i så-

dant syfte af det belopp, hvartill anslaget nu får för domkapitlen anlitas, eller 7,150 kronor. Enligt hvad förut angifvits, skulle den erforderliga ökningen uppgå till 600 kronor. Då emellertid vid bestämmandet af expensanslag åt domkapitlen för år 1903 tydligen framgått, att det nu för ändamålet anvisade beloppet är alldeles otillräckligt, och man bör söka för framtiden undvika den oegentlighet, som under en lång följd af år förekommit, att Eders Kungl Maj:ts nödgats låta statskontoret förskottera medel till betäckande af uppkomna brister i domkapitlens expeditionskassor, anser jag nödigt — äfven om hänsyn tages till domkapitlets i Kalmar upphörande — att en sådan ändring i föreskrifterna om användandet af ifrågavarande förslagsanslag vidtages, att däraf må för domkapitlens behof kunna disponeras 9,000 kronor.

På grund af hvad sålunda nu och till statsrådsprotokollet den 19 december 1902 af mig yttrats, hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:ts tacktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att

dels medgifva,

att från och med den 1 januari 1904 Västerbottens och Norrbottens län må fränkiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift med benämningen Luleå stift och med biskopssäte i Luleå, under villkor att, då någon af de nuvarande innehafvarne af biskopsämbetena i Växjö och Kalmar stift från sin befattning afgår, det stiftsområde, den afgångne innehåft, tillägges det andra stiftet, som därefter skall bära benämningen Växjö stift och hafva biskopssäte i Växjö,

att biskopslönen i det nya Hernösands stift må utgå med enahanda belopp som i det nuvarande Hernösands stift,

att af biskopslöneregleringsfonden må användas för aflönande af biskop i Luleå stift 14,000 kronor årligen, däraf 12,000 kronor såsom lön och 2,000 kronor såsom hyresersättning, samt för biskopen i det nya Växjö stift, utöfver biskopslönen i nuvarande Växjö stift, såsom lönetillägg 2,000 kronor årligen,

att notarien och amanuensen vid domkapitlet i det nya Hernösands stift må åtnjuta enahanda löneförmåner, som bestämts för samma tjänstemän vid domkapitlet i det nuvarande Hernösands stift,

att för domkapitlet i Luleå stift må utgå aflöning till notarie med 4,500 kronor, däraf 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt arfvode till amanuens med 1,800 kronor, under de förbehåll och bestämmelser, som i den för tjänstemännen vid de ecklesiastiska konsistorierna fastställda aflöningsstat äro intagna, samt med där stadgad rätt för notarien till ålderstillägg och pension,

att för domkapitlet i det nya Växjö stift förhöjning må äga rum af notariens aflöning till 4,500 kronor, däraf 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt af amanuensens arfvode till 1,800 kronor

samt att domkapitlet i Luleå må från det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. emot redovisning undfå erforderliga medel till inköp af skrifmaterialier, inköp af nödiga inventarier, renhållning, gas och lyse, ved och vedhuggning, bokinköp, inbindning af böcker och tidningsprenumeration, tryckningskostnader, annons- och fraktkostnader samt utgifter för telegramporto,

dels ock till bestridande af kostnaderna härför samt för vaktbetjäning och öfriga årliga utgifter jämte erforderlig utrustning af expeditionslokal vid domkapitlet i Luleå äfvensom hyra för expeditionslokal vid domkapitlet i Visby höja ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner med 6,350 kronor eller från dess nuvarande belopp, 79,580 kronor, till 85,930 kronor samt vidtagna sådan ändring i det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., att däraf må till domkapitlens expeditioner utgå högst 9,000 kronor, äfvensom på extra stat för år 1904 bevilja ett belopp af 6,470 kronor, däraf till förstärkande af ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner 2,970 kronor samt till anskaffande af möbler m. m. för domkapitlet i Luleå 3,500 kronor.*

I denna hemställan förenade sig statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle till Riksdagen aflåtas nådig proposition af det innehåll, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Edward Bäcklin.